

SPIS TREŚCI

1.	Informacje ogólne o Rumunii	3
1.1.	Informacje geograficzne	3
1.2.	Cechy charakterystyczne Rumunii	3
1.3.	Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy	4
1.4.	Telefony alarmowe i informacyjne	4
1.5.	Adresy polskich placówek dyplomatycznych	5
1.6.	Adres informacyjnej strony internetowej o Rumunii w języku angielskim	5
1.7.	Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu	6
2.	Praca w Rumunii	6
2.1.	Podejmowanie pracy przez obywateli Polski w Rumunii	6
2.1.1.	Zasady dostępu obywateli Polski do rumuńskiego rynku pracy	7
2.1.2.	Prowadzenie własnej działalności gospodarczej w Rumunii	9
2.1.3.	Adresy stron internetowych	11
2.2.	Sposoby poszukiwania pracy w Rumunii	12
2.2.1.	Publiczne służby zatrudnienia	12
2.2.2.	Europejskie Służby Zatrudnienia EURES	12
2.2.3.	Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy	12
2.2.4.	Prasa	13
2.2.5.	Inne sposoby poszukiwania pracy	16
2.2.6.	Ubieganie się o pracę (wymagane dokumenty – CV, list motywacyjny i inne)	17
2.3.	Warunki pracy	17
2.3.1.	Rodzaje umów o pracę	17
2.3.2.	Czas pracy	17
2.3.3.	Urlop wypoczynkowy	17
2.3.4.	Wynagrodzenie za pracę	17
2.3.5.	Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu	18
2.4.	Podatki	18
2.4.1.	Podatek dochodowy od osób fizycznych	19
2.4.2.	Podatek VAT	20
2.4.3.	System celny	21
2.4.4.	Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu	21
2.5.	Zabezpieczenie społeczne	21

2.5.1.	Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania	21
2.5.1.1.	Emerytura	22
2.5.1.2.	Świadczenia z tytułu choroby	22
2.5.1.3.	Świadczenia z tytułu macierzyństwa	22
2.5.1.4.	Renta z tytułu niezdolności do pracy	22
2.5.2.	Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania	22
2.5.2.1.	Świadczenia rodzinne	23
2.5.2.2.	Świadczenia z tytułu bezrobocia	23
3.	Warunki życia	24
3.1.	Zakwaterowanie	24
3.2.	Prawo jazdy	25
3.3.	System edukacji	25
3.4.	Uznawalność dyplomów i kwalifikacji dla celów zawodowych	26
3.5.	Kursy języka narodowego	26
3.6.	System opieki zdrowotnej	26
3.6.1.	Ogólne zasady dostępu do usług medycznych	26
3.6.2.	Ubezpieczenie zdrowotne	27
3.6.3.	Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych w Rumunii.....	27

1. Informacje ogólne o Rumunii

1.1. Informacje geograficzne.

Położenie: Rumunia, Romania jest krajem średniej wielkości położonym w południowo-wschodniej Europie, u nasady Półwyspu Bałkańskiego. Maksymalna rozpiętość w kierunku południkowym wynosi 510 km, a w kierunku równoleżnikowym - 725 km. Jest to kraj karpacki, naddunajski, z dostępem do Morza Czarnego. Ukształtowanie terenu jest urozmaicone, a jego podstawowym elementem jest łańcuch górski.

Około 3/4 ich powierzchni znajduje się na terytorium Rumunii. Grzbiet Karpat tworzy wyraźny łuk, wygięty w kierunku południowo-wschodnim, przecinający cały kraj z północy na południowo-zachód. Karpaty w znacznym stopniu decydują o podziale Rumunii na podstawowe krainy historyczno-geograficzne.

Powierzchnia:

Zajmuje terytorium 237,5 tys. km kw. i rozciąga się pomiędzy 20°15'44'' a 29°41'24'' dł. geogr. wschodniej i 43°37'07'' a 48°15'06'' szer. geogr. północnej.

Granice:

Nie licząc obszaru nadmorskiego terytorium Rumunii ma kształt regularny i zwarty, a jej granice o łącznej długości 3152,9 km w sporej części są naturalne. Na południu granicę w większości stanowi Dunaj, na północy częściowo Karpaty, na wschodzie rzeka Prut, a 245 km granicy południowo-wschodniej to wybrzeże Morza Czarnego. Rumunia graniczy od południa z Bułgarią (590 km), od południowo-zachodu z Nową Jugosławią (Serbia - 546 km), od zachodu z Węgrami (442 km), a od północy i wschodu z krajami WNP: Ukrainą i Mołdową (łącznie 1328 km).

Strefa klimatyczna:

Rumunia jest położona w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego lub suchego, chłodne pochmurne zimy z częstymi opadami śniegu i mgłami, słoneczne lata z częstymi ulewami i burzami.

1.2. Cechy charakterystyczne Rumuni

Rumunia jest demokracją o systemie parlamentarno-gabinetowym. Władza ustawodawcza koncentruje się w dwuizbowym parlamencie: Izbie Deputowanych (Camera Deputaților) liczącej 332 członków oraz Senacie (Senate) ze 143 deputowanymi. Obie izby wybierane są co 4 lata w wyborach tajnych, równych, bezpośrednich i proporcjonalnych. Wg konstytucji w parlamencie mają zagwarantowane miejsce przedstawiciele mniejszości narodowych (m.in. Polacy). Wynika to z faktu, iż przez szereg lat prawa innych narodowości w Rumunii były łamane, stąd chęć państwa do zagwarantowania im autentycznego uprawnienia w życiu społecznym i politycznym. Na czele władzy wykonawczej stoi prezydent wybierany w wyborach bezpośrednich co 5 lat (do 2004 r. co pięć), będący najwyższym reprezentantem państwa, mianującym ambasadorów, szefem armii - nie sprawuje on jednak rzeczywistej władzy, która koncentruje się w rękach szefa rządu.

Od 29 marca 2004 Rumunia jest członkiem NATO, a od 1 stycznia 2007 także Unii Europejskiej. Po przyjęciu do organizacji, Rumunia stała się siódmym według liczby ludności krajem wspólnoty.

Oficjalna nazwa: Republika Romańska

Ustrój polityczny: republika

Stolica: Bukareszt

Liczba ludności: 21 623 000

Gęstość zaludnienia: 98 osób/km

Mniejszości narodowe i grupy etniczne:

Rumuni – 89,5%, Węgrzy – 6,6%, Romowie – 2,5%, Ukraińcy – 0,3%, Niemcy – 0,3%, Rosjanie 0,2%

Wyznania religijne:

prawosławni 87%, protestanci 6,8%, katolicy 5,6%

Język urzędowy: rumuński

Inne języki : węgierski, niemiecki

Największe miasta:

Bukareszt, Jassy, Kluż-Napoka, Timisoara, Konstanca, Krajowa, Gałac, Braszów, Ploeshti.

Strefa czasowa:

UTC +2 zima

UTC +3 lato

Podział administracyjny:

Kraj dzieli się na 8 regionów rozwoju (regiuni de dezvoltare) - ich zadaniem jest przede wszystkim koordynacja rozwoju okręgów wchodzących w ich skład. 41 okręgów (județe) oraz miasto Bukareszt. Poza oficjalnym podziałem administracyjnym Rumunii na okręgi, tradycyjnie wydziela się krainy historyczne, których symbole znajdują się na rumuńskim godle:

- Wołoszczyzna
- Mołdawia
- Dobrudża
- Banat
- Siedmiogród

Waluta: lej (rum.leu) (RON)

Tablice rejestracyjne:

Rumuńskie tablice rejestracyjne mają białe tło i czarne znaki, a z boku – niebieski pasek z flagą Rumunii i literami : RO

1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy:

Święta obowiązujące: 1 i 2 stycznia, Poniedziałek wielkanocny, Święto 1 Maja, 1 grudnia (Święto Narodowe – rocznica Wielkiego Zjednoczenia Rumunii) oraz 25 i 26 grudnia (Boże Narodzenie). Soboty są wolne od pracy chociaż podobnie jak w Polsce wiele firm pracuje.

1.4. Telefony alarmowe i informacyjne

Telefony alarmowe POLICJA - 955

POGOTOWIE RATUNKOWE - 961

STRAŻ POŻARNA - 981

Szpital ostry dyżur - 962

Ochrona rodziny - 983

Pogotowie weterynaryjne - 93 31

Telefony informacyjne

Informacja rządowa, firm i organizacji prywatnych i publicznych - 930 Informacja o abonentach prywatnych A-L - 931 Informacja o abonentach prywatnych M-Z - 932 Telefony użyteczne w Bukareszcie: Burmistrz-biuro generalne 315 01 10, dyspozytor 98 54, stan dróg miejskich 315 59 28 Centrala międzynarodowa - 971, centrala międzymiastowa - 991 Biuro Ochrony Konsumenta - 980 Informacja o pogodzie - 95 91

Numer kierunkowy z Polski do Rumunii: + 40

1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych

Ambasada RP w Bukareszcie 71237 Bucuresti,

al. Alexandru nr 23 (<http://www.bukareszt.ro>)

tel. +40 21 230 23 30, 230 26 19,

fax +40 21 230 78 32

Wydział Konsularny (ambasada@bukareszt.ro)

tel.: +40 21 230 27 35,

fax. +40 21 230 16 53

Wydział Ekonomiczno- Handlowy

Bd.Aviatorilor nr 24

Sektor 1, Bukareszt

Tel. (004021) 230-02-03

Fax. (004021) 230-77-32

e-mail: brh.buk@dnt.ro

Strona internetowa: www.poloniam.ro

1.6. Adres informacyjnej strony internetowej o Rumunii w języku angielskim

<http://www.ici.ro/romania/en/romania.html> - strona zawierająca ogólne informacje turystyczne dotyczące Rumunii

<http://www.ici.ro/romania/> - strona zawierająca ogólne informacje turystyczne dotyczące Rumunii

<http://www.aboutromania.com/> - strona zawierająca ogólne informacje turystyczne dotyczące Rumunii

1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu

<http://www.tpr.pl> - strona towarzystwa polsko-rumuńskiego w Krakowie

<http://www.guv.ro> - strona rządu Rumunii

<http://www.psz.pl/content/view/3797> - portal spraw zagranicznych, zawiera informacje z całego świata

2. Praca w Rumunii

Miejsca pracy są dostępne w Rumunii w budownictwie, przemyśle ciężkim i samochodowym. **Stopa bezrobocia w Rumunii w kwietniu 2008 wyniosła 3,9 %, z czego bezrobocie mężczyzn wyniosło 4,1 %, zaś kobiet – 3,8 %. Bez pracy przebywało 352,5 tys. Osób, w tym 70,8 % nie posiadało prawa do zasiłku. Województwa o najwyższym bezrobociu to Vaslui (8,8%), Mehedinti (8,5%) i Covasna (7,5%). Najniższe bezrobocie odnotowano w województwie Ilfov (1,3%). Stopa bezrobocia jest w tej chwili najniższa od 1992 roku- politycy rumuńscy szacują, iż kraj ten potrzebuje 500 tysięcy więcej pracowników.**

2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski w Rumunii

Od 1 stycznia 2007 r. obywatele krajów Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego chcący podjąć zatrudnienie w Rumunii, nie muszą mieć pozwolenia na pracę. Obywatele Polski chcący pracować w Rumunii nie muszą starać się o pozwolenie na pracę, są traktowani jak pracownicy rodzimi. Wraz z wejściem Rumunii do UE Polacy uzyskali pełny dostęp do poruszania się po terytorium Rumunii Obywatel polski może przez **okres 3 miesięcy** przebywać na terytorium Rumunii bez wypełniania jakichkolwiek formalności administracyjnych.

Przy planowaniu dłuższego pobytu obywatel polski zobowiązany jest, jeszcze przed upływem 3 miesięcy od dnia przybycia do Rumunii, do zarejestrowania swojego pobytu w oddziale terenowym Urzędu ds. Imigrantów (Oficiul Roman pentru Imigrari) – urząd posiada swoje oddziały w każdym mieście wojewódzkim. Warunkiem pomyślnej rejestracji jest spełnienie jednego z poniższych warunków:

- prowadzenie lub udział w prowadzeniu działalności gospodarczej (np. umowa o pracę zawarta z firmą rumuńską, oddelegowanie do pracy w Rumunii przez firmę polską, zarządzanie spółką w Rumunii, prowadzenie działalności w ramach wolnego zawodu lub świadczenie usług o podobnym charakterze, wolontariat, działalność humanitarna lub religijna),
- udowodnienie posiadania środków wystarczających do utrzymania siebie i swojej rodziny w Rumunii – zasadniczo dolnym limitem jest poziom płacy minimalnej i świadczenia obowiązkowe na rzecz systemu ubezpieczeń społecznych,
- kształcenie się w Rumunii w instytucjach systemu edukacji pod warunkiem posiadania środków wystarczających do utrzymania siebie i swojej rodziny w Rumunii.

O rejestrację mogą się także ubiegać członkowie rodzin osób, które wypełniają jeden z powyższych warunków.

W czasie rejestracji konieczne jest wypełnienie formularza (dostępny poniżej) oraz przedstawienie odpowiednich dokumentów, np.:

- oddelegowanie pracownika – kopia dowodu osobistego lub paszportu (oryginał do okazania), dokument poświadczający oddelegowanie do pracy w Rumunii (przetłumaczony przez tłumacza przysięgłego), zaświadczenie strony rumuńskiej, na rzecz której świadczona jest praca w ramach delegacji, zawierające okres trwania delegacji i miejsce wykonywania pracy,
- praca w firmie rumuńskiej - kopia dowodu osobistego lub paszportu (oryginał do okazania), kopia umowy o pracę (oryginał do okazania) zaparaflowanej przez Urząd Pracy,
- zarządzanie spółką - kopia dowodu osobistego lub paszportu (oryginał do okazania), zaświadczenie z Rejestru Handlowego o wypełnianiu obowiązków zarządcy.

W odniesieniu do podejmowania pracy w Rumunii obywatele polscy traktowani są obecnie na zasadach identycznych jak obywatele Rumuni. Oznacza to, że mogą oni podejmować każdy legalny rodzaj pracy. Należy także pamiętać, że wedle prawa rumuńskiego wszystkie umowy o pracę muszą być w terminie do 20 dni od podpisania umowy zgłoszone i zarejestrowane w lokalnym Urzędzie Pracy.

2.1.1. Zasady dostępu obywateli Polski do rumuńskiego rynku pracy – pracownicy delegowani.

Pracownicy oddelegowani czasowo z Polski do pracy w Rumunii muszą zgłosić ten fakt w terenowym inspektoracie pracy. Standardowo dane kontaktowe takiego urzędu powinny zostać przekazane firmie polskiej przez rumuńskiego odbiorcę świadczonych usług. Przykład formularza, który należy dostarczyć do inspektoratu jest do pobrania poniżej (warto pamiętać, że beneficjent świadczonych usług również musi przekazać wypełniony formularz do tego samego inspektoratu). Zawiadomienie powinno być dostarczone do inspektoratu pracy na co najmniej 5 dni przed rozpoczęciem prac i nie później niż w pierwszym dniu podjęcia prac (WPHI nie podejmuje się interpretacji tego przepisu). Również informacje o wszelkich zmianach dot. delegowanych pracowników muszą być przekazane do inspektoratu w terminie do 5 dni. Kary za niedostarczenie w/w formularza wynoszą od 4500 RON do 9000 RON.

W razie kontroli konieczne może się okazać przedstawienie kopii kontraktu na świadczenie usług związanych z oddelegowaniem pracowników

Pracownicy oddelegowani z Polski w zakresie prawa pracy podlegają prawu polskiemu. Oddelegowanie może trwać nie dłużej niż 30 dni – w tym okresie nie są wymagane od oddelegowanych pracowników żadne czynności administracyjno-prawne. W przypadku gdyby okres pracy miał być dłuższy konieczna jest rejestracja pracownika w odpowiednich instytucjach rumuńskich. W takich przypadkach należy:

1. Zarejestrować się w **Autoritatea pentru Straini** (Urząd ds. Cudzoziemców), okazując swoją delegację z pracy. Adres: Str. Nicolae Iorga nr. 29, Bucuresti – 1, Tel.+40-21-212.80.06,

212.90.07Fax: +40-21-212.80.06 Urząd jest czynny od poniedziałku do piątku, oprócz środy, w godzinach 8.30 – 16.30.

2. W terminie maksimum 30 dni od rozpoczęcia pracy złożyć w **Oficiul pentru Migrarea Fortei de Munca - OMF**M (Urząd ds. Migracji Siły Roboczej) kopię umowy o pracę, kopię dokumentu delegacji pracy oraz wypełnić formularz w języku rumuńskim, ze strony internetowej: www.omfm.ro.

Adres: Str. Walter Maracineanu nr. 1-3, Bucuresti – Wnioski są przyjmowane w poniedziałek i czwartek w siedzibie OMF na II piętrze, pok. 151, w godzinach 9-16. Wydawanie zezwoleń w dniach wtorek i piątek w siedzibie OMF na III piętrze, pok. 211, w godzinach 9-16. W przypadku, gdy obywatel polski oddelegowany w Rumunii zaprzestaje pracę, powinien poinformować pisemnie **OMFM**

Rozwiązanie umowy o pracę:

Artykuł 146 Kodeksu Pracy precyzuje sytuacje, w których przedsiębiorstwu nie wolno rozwiązać z pracownikiem umowy o pracę, a mianowicie:

- podczas trwania okresowej niezdolności do pracy, gdy zatrudniony przebywa na zwolnieniu lekarskim i pobiera zasiłek z ubezpieczeń społecznych z powodu choroby lub wypadku;
- w czasie ciąży;
- podczas urlopu macierzyńskiego;
- przez okres karmienia piersią;
- w czasie opieki nad chorym dzieckiem do 13 r. życia, kiedy pracownikowi przysługuje (zgodnie z art. 157 Kodeksu Pracy; za awizem lekarskim) płatny urlop opiekuńczy, nie zaliczany do urlopu wypoczynkowego;
- z kobietą, której mąż odbywa zasadniczą służbę wojskową.

Wyżej wymienione sytuacje nie mają zastosowania, jeśli rozwiązanie umowy o pracę następuje w oparciu o art. 130, pkt 1, lit.: c, d, g, j, k, l Kodeksu Pracy.

Rozwiązanie umowy o pracę, w oparciu o art. 130, pkt. 2, lit. e, l lub k Kodeksu Pracy, może nastąpić w terminie najdłużej miesiąca od momentu stwierdzenia przez kierownictwo przedsiębiorstwa zaistnienia okoliczności prowadzących do rozwiązania umowy. Chodzi tu o brak kompetencji w pracy (lit. e), popełnienie poważnego wykroczenia lub wielokrotne niewypełnienie zakresu obowiązków służbowych, łącznie z obowiązującymi w przedsiębiorstwie normami zachowania (lit. l). Dotyczy to również osób skazanych decyzją ostateczną sądu za popełnienie przestępstwa związanego z wykonywaną pracą (lit. k).

Wizy

Obywatele polscy, wjeżdżający do Rumunii, podobnie jak obywatele wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej korzystają z dogodności ruchu bezwizowego. Bez wizy można przebywać na terenie Rumunii nie dłużej niż 90 dni. W przypadku przedłużenia pobytu ponad 90 dni należy zgłosić się w Urzędzie Wojewódzkim (Prefectura), w Wydziale Spraw Obywatelskich, i złożyć wniosek o przedłużenie pobytu. Najczęściej korzystają z tej osoby podejmujące pracę w Rumunii, studenci, rezydencji itp.

2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej w Rumunii

5 kroków rejestracji firmy w Rumunii:

1. Pierwszą rzeczą konieczną przy rejestracji firmy jest sprawdzenie, czy wybrana nazwa jest dostępna i - jeżeli Rejestr to potwierdzi – zastrzeżenie jej na okres 3 miesięcy. Tak zastrzeżoną wstępnie nazwą można się posługiwać przy kolejnych krokach rejestracji.
2. Przygotowanie i poświadczenie notarialne dokumentów spółki (akt założycielski nowej spółki, deklaracje wspólników, odpowiednio tłumaczenie dowodów osobistych lub aktów założycielskich wspólników, uprawnocnienie zarządcy spółki itd.).
3. Przy rejestracji spółki konieczne jest ustanowienie jej kapitału założycielskiego w formie depozytu bankowego. W przypadku spółki z o.o. (nazywanej w Rumunii: SRL) kapitał minimalny to 200 RON.
4. Uzyskanie wpisu do Rejestru Handlowego. Jest to powiązane z decyzją sądu, publikacją w Gazecie Oficjalnej, rejestracją do celów podatkowych (w tym otrzymaniem odpowiednika NIP), rejestracją do celów statystycznych i rejestracją związaną z ubezpieczeniem społecznym. Konieczne jest przy tym określenie takich informacji jak kapitał założycielski, nazwa, właściciele, zarząd, siedziba, zakres działalności.
5. Wszystkie umowy o pracę osób zatrudnionych w firmie muszą być zarejestrowane w lokalnym Urzędzie Pracy w terminie do 20 dni od momentu rozpoczęcia pracy. W Rumunii Karta Pracy (Carnet de Munca) jest nadal podstawowym dokumentem pracownika określającym jego staż pracy, zajmowane stanowisko, zmiany w uposażeniu, etc.

Stałe opłaty rejestracyjne i pozwolenia dla przedsiębiorców:

Postanowienie Rządu nr 599/2001, Rozporządzenie Rządu w Trybie Pilnym nr 76/2001 oraz Ustawa nr 359/2004 opublikowane w Monitorze Oficjalnym nr 932/12.10.2004 wprowadzają szereg ułatwień proceduralnych w rejestracji przedsiębiorstwa. Postanowienie Rządu nr 600/2001 określa natomiast wysokość stałych opłat notarialnych za wydawanie pozwoleń i rejestrację przedsiębiorców.

1. Uwierzytelnienie dokumentów założycielskich spółek handlowych kosztuje, w zależności od wartości kapitału założycielskiego, jak następuje:
  - do 1000 RON – 20 RON,
  - od 1001 RON do 10 000 RON > 20 RON + 0,4 % od kwoty przekraczającej 1000 RON,
  - od 10 001 RON do 30 000 RON > 56 RON lei + 0,3 % od kwoty przekraczającej 10 000 RON,
  - od 30 001 RON do 100 000 RON > 116 RON + 0,2 % od kwoty przekraczającej 30 000 RON,
  - powyżej 100 000 RON > 256 RON + 0,1 % od kwoty przekraczającej 100 000 RON.
2. Potwierdzenie daty dokumentu założycielskiego > 10 RON
3. Uwierzytelnienie oświadczenia składanego na własną odpowiedzialność przez założycieli, administratorów i cenzorów spółki > 5 RON

Dodatkowo cennym źródłem informacji na temat rynku rumuńskiego są izby handlowe, działające we wszystkich województwach Rumunii. Prowadzą one Rejestr Handlowy, posiadają bazę danych rumuńskich firm, podejmują działania związane z promocją współpracy międzynarodowej, dysponują również informacją na temat imprez targowych w Rumunii. Dodatkowo izby handlowe zajmują się rozstrzyganiem sporów pomiędzy firmami w ramach działających przy izbach Arbitraży Gospodarczych (również międzynarodowych). Ważnym źródłem informacji o Rumunii i instytucją, do której można kierować zapytania ofertowe i oferty w celu zakupu lub sprzedaży, czy też podjęcia współpracy, jest Rumuńskie Centrum Handlu Zagranicznego. Za stosunkowo niską opłatą RCHZ realizuje również zlecenia indywidualne w takich sprawach jak opracowania marketingowe wg branż lub produktu, badania rynku, prezentacje firmy we własnej sieci, udziela informacji o wiarygodności i sytuacji firm-partnerów rumuńskich, organizuje także misje oraz seminaria (ich adres to: Romanian Foreign Trade Center, tel.00401 335 34 35, fax.00401 311 14 91). Spółki będące rezydentami Rumunii podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągnięcia. O rezydencji podatkowej w Rumunii decyduje fakt założenia spółki na terytorium tego kraju. Polscy rezydenci podlegają opodatkowaniu w Rumunii, jeśli prowadzą na jej terytorium działalność gospodarczą w formie tzw. zakładu. Zgodnie z umową zawartą między Polską a Rumunią w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, przez pojęcie zakładu należy rozumieć stałą placówkę, poprzez którą całkowicie lub częściowo prowadzona jest działalność gospodarcza przedsiębiorstwa. W szczególności zakładem jest m.in. miejsce zarządu, filia, biuro, fabryka, warsztat, a także kopalnia i miejsca wydobywania zasobów naturalnych. Również plac budowy, a także wszelkie prace budowlane i montażowe oraz związana z nimi działalność nadzorcza, stanowią zakład pod warunkiem jednak, że trwają dłużej niż dziewięć miesięcy.

W myśl postanowień umowy utrzymywanie stałej placówki nie zawsze skutkuje istnieniem zakładu dla celów podatku dochodowego w Rumunii. Przykładowo, zakładem nie obejmuje utrzymywanie przez przedsiębiorstwo placówki w celach reklamy, dla gromadzenia informacji lub prowadzenia jakiegokolwiek innej działalności o charakterze przygotowawczym lub pomocniczym. Zakładem nie jest również wykonywanie przez spółkę czynności za pośrednictwem brokera, generalnego przedstawiciela lub jakiegokolwiek innego niezależnego przedstawiciela pod warunkiem jednak, że osoby te działają w ramach swojej zwykłej działalności.

Podstawowa stawka podatku dochodowego w Rumunii dla spółek prowadzących działalność gospodarczą wynosi 16 proc. - Rumuński system podatkowy przewiduje możliwość zastosowania preferencyjnych zasad opodatkowania dla tzw. mikrospółek, którymi mogą być przedsiębiorstwa spełniające łącznie następujące warunki: ich roczny obrót nie przekracza 100 tys. euro; liczba pracowników wynosi nie więcej niż dziewięć osób (musi być w spółce zatrudniona co najmniej jedna osoba) i ponad 50 proc. osiąganego dochodu powinno pochodzić z działalności innej niż doradztwo i zarządzanie. Wskazane spółki mają prawo do opodatkowywania nieosiąganego dochodu, lecz obrotu. Podatek w 2007 r. dla takich firm wynosi 2 proc. przychodów (2,5 proc. w 2008 r. i 3 proc. w 2009 r.). Przedstawicielstwa podlegają opodatkowaniu na bazie rocznej i zobligowane są do zapłaty w dwóch równych ratach ekwiwalentu w lejach kwoty 4 tys. euro, pod warunkiem że umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania nie wyklucza tej formy opodatkowania. Podstawę opodatkowania CIT w Rumunii ustala się w oparciu o zysk księgowy z uwzględnieniem pewnych korekt dla celów podatkowych. Nie stanowią przychodów podatkowych:

dywidendy otrzymane przez podmiot rumuński od innego podmiotu rumuńskiego (może być jednak nałożony 10-proc. Nie kredytowalny podatek u źródła),

od 1 stycznia 2007 r. i. przy spełnieniu określonych warunków zwolnieniu z opodatkowania podlegają również dywidendy otrzymane od podmiotów z innych krajów UE,

rozwiązanie rezerw, które wcześniej nie były zaliczane do kosztów podatkowych.

Do kosztów podatkowych nie można natomiast zaliczyć m.in. opłat za opóźnienia w płatnościach, strat w środkach trwałych i obrotowych, jeśli nie były ubezpieczone, wydatków na reprezentację w części przekraczającej 2 proc. dochodu podlegającego opodatkowania, kosztów odsetek, jeśli zadłużenie przekracza wartość kapitału ponad trzykrotnie (przy spełnieniu określonych warunków koszty te można rozliczyć w przyszłych okresach), wynagrodzeń, które nie są opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Zgodnie z umową dywidendy wypłacane polskim rezydentom podlegają 15% podatkowi u źródła. Istnieje jednak możliwość obniżenia tej stawki do 5%, jeżeli polska spółka uprawniona do odbioru dywidendy posiada w kapitale rumuńskiej spółki wypłacającej dywidendę bezpośrednio przynajmniej 25% udział.

Przydatne adresy:

Ambassade de la République de Pologne, Service Economique et Commerciale
Bd Aviatorilor 24, Bucuresti, Roumanie, Tel. +401 230 7714; Fax. +401 230 7732

Camera de Comerț și Industrie a României și a Municipiului București
București, Bd. Octavian Goga nr 2, Tel. +401 322 9535 - 39, Fax. +401 322 9542, +401 322 9502
e-mail : www.ccir.ro

Oficiul National al Registrului Comerțului (Krajowe Biuro Rejestracji Handlowej)
București, Bd Octavian Goga 2, Tel. +401 327 3402, Fax. +401 327 3468

Institutul Român pentru Standarizare (Urząd ds. Certyfikacji)
București, str.J.I.Calderon 13, Tel. +401 211 3296, 615 58 70, Fax. +401 210 0833

Bursa Romăna de Marfuri S.A. (giełda towarowa)
București, piața Presei Libere, Tel. +401 224 4560, Fax. +401 224 2878
www.brm.ro

Consiliul Național al Intreprinderilor Mici și Mijloci (Krajowa Rada Przedsiębiorstw Małych i Średnich)
București, str.Lipscani 18-20, Tel. +401 312 6893, Faks. +401 312 6608, 210 8391, 312 6893

2.1.3. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu

<http://www.mmssf.ro> - Ministerstwo Pracy Rodziny i Równych Szans

<http://www.pol.ro> - Ambasada RP w Bukareszcie

<http://www.onrc.ro> - Ministerstwo Handlu Zagranicznego

<http://www.ccir.ro> - Ministerstwo Przemysłu

<http://www.mae.ro> - Ministerstwo Spraw Zagranicznych

<http://www.projobs.ro> - portal ofert pracy w Rumunii

<http://ropartners.traderom.ro> - portal wspomagający małych i średnich przedsiębiorców rumuńskich w znalezieniu partnerów zagranicznych

<http://tpb.traderom.ro> - Centrum Promocji Handlu, punkt w Bukareszcie

2.2. Sposoby poszukiwania pracy w Rumunii.

Poszukiwanie zatrudnienia w Rumunii jest możliwe za pośrednictwem służb EURES, Publicznych Służb Zatrudnienia (Narodową Agencja Zatrudnienia) oraz za pośrednictwem legalnie działających, prywatnych agencji pośrednictwa pracy.

2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia

Działalność publicznych służby zatrudnienia w Rumunii jest koordynowana przez Narodową Agencję Zatrudnienia (NAE), która posiada 41 Oddziałów Regionalnych oraz 6 Regionalnych Centrum Kształcenia Dorosłych. NAE zajmuje się koordynacją polityki zatrudnienia na terenie Rumunii, wdraża strategię określoną przez Ministerstwo Pracy, Rodziny i Równych Szans. Obszary na których NAE koncentruje swoją działalność to: informacja, doradztwo i poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, doradztwo dla rozpoczynających własną działalność gospodarczą, organizowanie zatrudnienia subsydiowanego, wspieranie zatrudnienia osób zagrożonych bezrobociem.

2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES

Poszukując pracy, można także korzystać z bazy danych ofert pracy EURES, umieszczonej na stronach Europejskich Służb Zatrudnienia (<http://www.europa.eu.int/eures>) lub kontaktując się bezpośrednio z doradcą EURES, w Polsce lub w Rumunii. Aktualnie w Rumunii pracuje 44 członków kadry EURES, którzy zatrudnieni są w Narodowej Agencji Zatrudnienia bądź jej oddziałach regionalnych. Polscy doradcy EURES umiejscowieni są w wojewódzkich urzędach pracy, a ich listę można znaleźć na stronie polskiego Serwisu EURES: <http://www.europa.eu.int/eures> (menu: doradcy EURES). Na tej samej stronie internetowej można odnaleźć pełne dane adresowe doradców EURES z Rumunii. Osoby poszukujące pracy na terenie EU/EOG mogą też zostawić swoje dane w bazie CV EURES (<http://www.europa.eu.int/eures>). Zarejestrowani w niej pracodawcy mogą przeszukiwać bazę pod kątem swoich wymagań i kontaktować się bezpośrednio z wybranymi kandydatami.

2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy

Korzystając z usług i ofert pracy prezentowanych przez agencje pośrednictwa pracy za granicą, należy zawsze sprawdzić, czy dana jednostka znajduje się na liście licencjonowanych agencji, tj. takich, które posiadają upoważnienie Ministra do wysyłania obywateli polskich do pracy za granicę.

Spis licencjonowanych polskich agencji pośrednictwa pracy za granicą znajduje się na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej www.mps.gov.pl (menu: pośrednictwo pracy) lub w wojewódzkich urzędach pracy.

Należy pamiętać, że legalnie działający pośrednik nie może brać pieniędzy od przyszłych pracowników, ponieważ dostaje wynagrodzenie od pracodawcy za przeprowadzoną rekrutację.

Ponadto agencja ma obowiązek zawarcia z osobą kierowaną do pracy umowy cywilno-prawnej, w której dokładnie zdefiniowany jest:

- pracodawca zagraniczny,

- okres, na jaki zawarta jest umowa,
- rodzaj i warunki pracy,
- przysługujące świadczenia socjalne,
- zasady i warunki ubezpieczenia,
- obowiązki i uprawnienia osoby kierowanej do pracy oraz pracodawcy,
- opłaty pobierane w związku ze skierowaniem do pracy za granicą (np. koszty przejazdu, kursu językowego czy tłumaczenia dokumentów, itp.).

2.2.4. Prasa

Rumunia ma stosunkowo bogaty rynek prasowy, bowiem codziennie wychodzi około 100 gazet centralnych i lokalnych, zaś tygodniki przekroczyły liczbę 200. Oprócz nich istnieje też liczna oferta miesięczników i publikacji specjalistycznych, zarówno w języku rumuńskim, jak i w językach międzynarodowego obiegu. W Rumunii istnieje kilka agencji prasowych: Rompres, Mediafax (www.mediafax.ro), Altermedia (<http://ro.altermedia.info>), MediaTrust.Ro (www.mediatrust.ro). Najważniejszą agencją prasową jest Rompres (www.rompres.ro). Agencja podpisała umowy o współpracy i wymianie informacji z 45 agencjami prasowymi o zasięgu światowym, między innymi z Polską Agencją Prasową - PAP.

W Rumunii są wydawane następujące publikacje prasowe:

A) Gazety ogólnogospodarcze w Rumunii

Ziarul Financiar (dziennik)

Str. Tudor Arghezi 3B, p.2, Bucuresti

Tel.:+40-21-3053288; fax: -3053285

e-mail: zf@zf.ro

web site: www.zf.ro

Adevarul (dziennik)

Piata Presei Libere 1, Bucuresti

Tel.:+40-21-4077601; fax: -4077602

e-mail: publicitate@adevarul.kappa.ro

Web site: www.adevarulonline.ro

Bursa (dziennik)

Str. Popa Tatu 71, Bucuresti

Fax:+40-21-3124556

e-mail: marketing@bursa.ro

web site: www.bursa.ro

Banii Nostri

Str. Viesparilor 19, Bucuresti

Tel. +40-21-2102934; fax: -2102935

e-mail: editor@investromania.ro

web site: www.baniinostri.ro

BUCHAREST BUSINESS WEEK – pismo dwujęzyczne (w j.rumuńskim i angielskim)

Str. Ion Filibiu 6, sector 3, Bucuresti

Tel./ fax: +40-21-3260527, -3260528

e-mail: editor@bbw.ro

web site: www.bbw.ro

CAPITAL

Sos. Fabrica de Glucoza 5, sector 2, Bucuresti

Tel. +40-21-2030802; fax: -2030902

e-mail: secretariat@capital.ro

Web site: www.capital.ro

NINE O`CLOCK – dziennik w języku angielskim

Splaiul Independentei 202A, sector 6, Bucuresti

Tel. +40-21-2233350; fax: -2233516

Web site: www.nineoclock.ro

B) Gazety o nieruchomościach

DTZ Echinox (gazeta o nieruchomościach w Bukareszcie)

51 Aleea Alexandru St.,

2nd floor, sector 1, Bucharest – Romania

tel. +40-21-2303030; fax: 2314516

e-mail: info@dtz.ro

web site: www.dtz.ro

COLLIERS INTERNATIONAL (czasopismo o nieruchomościach)

The Grand Offices, 7th floor

90, Calea 13 Septembrie, Bucharest

tel. +40-21-4120101; fax: 4120111

Managing Partner Bogdan Georgescu

Web site: www.colliers.com

EURISKO (czasopismo o nieruchomościach)

Bucharest – Europe House, 51-53 Lascar Catargiu Blvd.

Tel. +40-21-3131020; fax: -3131199

e-mail: office@eurisko.ro

web site: www.eurisko.ro

REGATTA REAL ESTATE COMPANY (czasopismo o nieruchomościach)

2-6 Virgil Madgearu street, 3rd floor, Bucharest 1

tel./fax: +40-21-2329012, 2329013

e-mail: office@regatta.ro

web site: www.regatta.ro

C) Gazety o tematyce społecznej

COTIDIANUL

Calea Plevnei 114, Bucuresti

Tel. +40-21-3139715, 3129409, 3102054

Fax: +40-21-3139753, 3139754

e-mail: rhpress@cotidianul.ro

web site: www.cotidianul.ro

ROMANIA LIBERA

Piata Presei Libere 1, Casa Presei, corp C, et. 4, sector 1, Bucuresti

Tel. +40-21-2028111, 2242588

Fax: +40-21-2232071

e-mail: mediafax@rlib.kappa.ro

web site: www.romanalibera.com

GANDUL

Piata Presei Libere 1, corp A3-A4, Bucuresti-1

Tel.+40-21-2053125, 2053128; fax: 2053188

www.gandul.info

MONITORUL DE BRASOV – gazeta lokalna

Str. Rosiorilor 4, Brasov

Tel./ fax: +48-68-319940

EVENIMENTUL ZILEI – dziennik w rodzaju Super Express

Piata Presei Libere, Casa Presei, corp A, et. 2, sector 1, Bucuresti

Tel. +40-21-2022000; fax: -2022010

e-mail: redactia@expres.ro

web site: www.evz.ro

ACADEMIA CATAVENCU – pismo satyryczne

Bdul Regina Elisabeta 7-9, sector 3, Bucuresti

Tel. +40-21-3140238; fax: -3140258

e-mail: office@catavencu.ro

web site: www.catavencu.ro

2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy

Ogłoszenia o wolnych miejscach pracy w Rumunii na stronach internetowych:

<http://www.eures-jobs.com>

<http://www.anofm.ro/eures>

<http://www.jobresthotel.com>

<http://www.jobsfactory.ro>

<http://www.locuridemunca.ro>

<http://www.myjob.ro>

<http://www.recrutareonline.ro>

<http://www.bursamuncii.ro>

<http://www.jobsearch.ro>

<http://www.munca.ro>

<http://www.1job.ro>

<http://www.ejobs.ro>

2.2.6. Ubieganie się o pracę (wymagane dokumenty – CV, list motywacyjny i inne)

Podobnie jak w innych krajach UE/ EOG zabroniona jest jakakolwiek dyskryminacja w pracy ze względu na płeć, orientację seksualną, narodowość, rasę, kolor skóry, religię, orientację polityczną, upośledzenie, sytuację rodzinną, przynależność do związków zawodowych i prawo do strajku. Pracodawcy wymagają przygotowania CV i listu motywacyjnego.

2.3. Warunki pracy

W świetle prawa rumuńskiego umowa pomiędzy pracodawcą a pracownikiem powinna zawierać następujące elementy:

- imiona i nazwiska osób stanowiących strony umowy,
- nazwę i siedzibę pracodawcy,
- zakres zadań leżący po stronie pracownika,
- opis zagrożeń występujących w tej pracy,
- okres czasu na jaki zostaje zawarta umowa,
- wynagrodzenie,
- opis innych zobowiązań, które leżą po stronie pracodawcy,
- liczbę godzin (dzienną i tygodniową)

2.3.1. Rodzaje umów o pracę

W Rumunii występują najczęściej dwa rodzaje umów o pracę: stała i czasowa. Standardowo okres próbny został określony jako 30 dni, dla osób pracujących na stanowiskach kierowniczych 90, dla pracowników niewykwalifikowanych będzie to 5 dni. Absolwenci podejmujący pracę świeżo po zakończeniu edukacji mogą być zatrudniani na okres próbny trwający od 3 do 6 miesięcy. Dostęp do niektórych stanowisk w instytucjach państwowych, publicznych, jednostkach budżetowych jest uwarunkowany zdaniem pewnych egzaminów, po spełnieniu określonych warunków.

2.3.2. Czas pracy

Ustawowa długość tygodnia pracy w Rumunii to 48 godzin tygodniowo, 8 godzin dziennie zaś średnia długość tygodnia pracy, wyniosła w 2006 r to 40,8 h. Ustawowo zabronione jest przekroczenie 48 godzin pracy tygodniowo z uwzględnieniem godzin nadliczbowych.

2.3.3. Urlop wypoczynkowy

Standardowo w Rumunii przysługuje 20 dni płatnego urlopu w ciągu r., wolne dni powinno się wykorzystać w okresie w którym przysługują.

2.3.4. Wynagrodzenie za pracę

Minimalna, określona ustawowo płaca od 1 stycznia 2007 r. w Rumunii wynosi 390 lei (RON) tj. ok.110 euro w sektorze prywatnym analogiczna średnia została określona na poziomie 440 lei

(RON) tj. 124 euro. Średnie wynagrodzenie w kwietniu 2007 wynosiło 490 euro, zaś w pierwszym półroczu 2008 było niższe i wynosiło 475 euro/msc. Płaca minimalna dla absolwentów uniwersytetów bez doświadczenia została określona na 880 lei (RON) Nie mniej jednak informując o statystykach należy uwzględnić różnice, które występują pomiędzy poszczególnymi regionami w Rumunii - jak również specyfikę wyższych zarobków w dużych, lepiej rozwiniętych miastach.

2.3.5. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu

<http://www.insse.ro> - rumuński Narodowy Instytut Statystyk

<http://www.mmssf.ro> - Ministerstwo Pracy Rodziny i Równych Szans

2.4. Podatki

Zasady podatkowe w Rumuni odpowiadają rozwiązaniom europejskim. Wiodącym aktem jest CODUL FISCALE (Kodeks Podatkowy) przyjęty w Ustawie (Lege) nr 571/22 decembrie 2003 (Monitorul Oficial nr 927 din 23 decembrie 2003). Na jego podstawie wydano Zarządzenie (Hotarare) nr 44/22 ianuarie 2004 w sprawie norm i metodologii wprowadzenia Kodeksu Podatkowego (Monitorul Oficial nr 112 din 6 februarie 2004). Kodeks Podatkowy zawiera działy I-X (tytuły). Z dniem 1 stycznia 2007 r wprowadzono zmiany w modelu polityki podatkowej w Rumunii, dokonano nowelizacji wszystkich aktów prawnych wraz z Codul Fiscale. Całość administracji podatkowej podlega Ministrowi Finansów Publicznych (Ministerul Finanțelor Publice). Adres ministerstwa: 050741 Bucuresti, Str. Apolodor nr. 17, sector ; tel.cent.: +40 21 410 34 00; 410 35 50; 410 50 25; fax. +40 21 312 25 09. Witryna ministerstwa www.mfinante.ro
W ministerstwie porady można zasięgnąć:

- o Serviciul de Comunicare si Relatii Publice, tel:+40 21 410 34 00 w.2274
- o Relatii cu Publicul (petitii), tel:+40 21 410 34 00 w.2373; 410.12.49
- o Informatii Publice, tel. +40 21 410 34 00 w.2373; 410 12 49

Administracja podatkowa stanowi samodzielną organizację AGENȚIA NAȚIONALĂ de ADMINISTRARE FISCALĂ (ANAF) patrz: www.anaf.mfinante.ro.

Strukturze ANAF funkcjonują:

- o na szczeblu wojewódzkim: Direcția Generală a Finanțelor Publice a județului (i dalej nazwa województwa)
- o na szczeblu podstawowym:
Administrația Finanțelor Publice a Municipiului (i dalej nazwa miasta wojewódzkiego)
Administrația Finanțelor Publice a Orașului (i dalej nazwa miasta)
Administrația Finanțelor Publice a Comunei (i dalej nazwa gminy)

Dla obsługi dużych podatników powołano w ANAF :Direcția Generală de Administrare a Marilor Contribuabili (Dyrekcja Generalna Administracji Dużych Płatników). Odpowiednio powołano jednostki na szczeblu wojewódzkim.Podobnie jak w wielu krajach europejskich, w Rumunii każdy podatnik posiada numer identyfikacyjny, zwany "Codul Fiscale" i oznaczony CUI. Jest to odpowiednik polskiego NIP. Kod podatkowy nadają oddziały terenowe ANAF. W Rumunii istnieje Garda Financiară România /Straż Finansowa/z siedzibą w București-patrz: www.gardafinanciara.ro. Jest to instytucja publiczna podległa Ministrowi Gospodarki i Finansów Publicznych, zajmująca się

kontrolą instytucji publicznych /wszystkich szczebli/, podmiotów gospodarczych prawnych i innych osób prawnych.

2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Generalne zasady podatkowe w Rumunii polegają na:

- o ujednoczeniu podatków
- o zmniejszeniu obciążeń dla przedsiębiorców a szczególnie firm średnich
- o uwzględnieniu SYTUACJI, mniej zamożnego społeczeństwa.

Generalnie system podatkowy ma zachęcić do ujawniania działalności i dochodów. Chodzi o to aby zmniejszać obszary szarej strefy, która w międzyczasie rozwinęła się także w Rumunii. Definicja przedsiębiorstwa:

- o mikro-przedsiębiorstwo - do 9 pracowników
- o małe przedsiębiorstwo - od 10 do 49 pracowników
- o średnie przedsiębiorstwo - od 50 do 249 pracowników
- o duże przedsiębiorstwo - ponad 250 pracowników

Podatki dochodowe od firm

Firmy płacą od dochodu (zysku) podatek w wysokości 16 % (poprzednio było 25%). Dotyczy to firm prowadzących działalność gospodarczą niezależnie od formy organizacyjnej. Dotyczy to działalności:

- o produkcyjnej, usługowej, handlowej i innych
- o wynajmu lokali itp
- o działalności rolniczej w sektorze rolniczym

Wyjątkiem są mikro-przedsiębiorstwa

Podatki dochodowe od mikro-przedsiębiorstw

Wyjątkiem w zasadzie jednolitego opodatkowania(16%) są mikrofirmy. Przez mikroprzedsiębiorstwo rozumie się firmę o dochodzie do 100 tyś. lei i zatrudnieniu do 9 osób maksymalnie. Takie firmy płacą podatek dochodowy w wysokości 3 % (poprzednio 1,5%) liczony od obrotu.

Podatki dochodowe od dywidendy

Podatek od dywidendy będzie płacony przez osoby fizyczne w wysokości 21 % tj. o 5% więcej niż podatek ujednoczony. Zakłada się doprowadzenie do sytuacji wyrównania tegoż podatku z podatkiem jednolitym.

Podatki dochodowe od wynagrodzeń

Wszystkie wynagrodzenia (umowy o pracę) są opodatkowane od wartości netto, podatkiem 16%. Wynagrodzenie netto jest to wynagrodzenie po potrąceniu świadczeń na fundusze: bezrobotnych, zdrowia i emeryturę. W podatku wprowadzono zasadę kwot wolnych od podatku zależnych od wielkości osiąganego wynagrodzenia i ilości osób będących na utrzymaniu.

Podatki od osób fizycznych-renty, emerytury

Osoby będące rencistami, emerytami płacą podatek 16 %

Podatki dochodowe od premii i praw autorskich

Osoby świadczące usługi w ramach prawa autorskiego a także otrzymujące premie lub inne należności jako gratyfikacje itp. płacą podatek 16% (poprzednio 15%). W stosunku rocznym tego rodzaju dochody rozlicza się uwzględniając koszty do odjęcia (w różnym stopniu, np. preferuje się twórców związanych z zabytkami).

Deklaracje podatkowe

Obowiązują deklaracje podatkowe, oznaczone kodami: Cod-200; Cod-201; Cod-202; Cod-203; Cod-204; Cod-205; Cod-206; Cod-207.

Terminarz składania deklaracji podaje na bieżąco Minister Finansów i Agencja ANAF w witrynie.

ŚWIADCZENIA NA FUNDUSZE-SPOŁECZNE I ZDROWIA

System ponoszenia świadczeń na fundusze społeczne i ochronę zdrowia przedstawia się następująco

a) Świadczenia po stronie pracodawcy /od pensji brutto/ to:

- o - fundusz ubezpieczeń, socjalnych: 19,5 % (warunki szczególne 24,5% i ciężkie 29,5 %)
- o - fundusz zdrowia: 6,0%;
- o - fundusz dla bezrobotnych: 2,0%
- o - fundusz ubezpieczeń /wypadki w pracy i choroby zawod./: 0,4 - 3,6% (zależy od ryzyka),
- o - fundusz rentowy: 0,85%
- o - fundusz gwarantowanych wypłat wynagrodzeń: 0,25%
- o - prowizja na rzecz Izby Pracy: 0,75%

b. Świadczenia ponoszone przez pracownika:

- o - ubezpieczenie społeczne 9,5%
- o - fundusz zdrowia 6,5 %
- o - fundusz dla bezrobotnych 1,0 %.

OPŁATY I PODATKI LOKALNE

Podatki lokalne i opłaty np. od nieruchomości wnoszone na rzecz samorządu reguluje Rozporządzenie Rządu (Ordonanta de urgenta) nr 70/1994, znowelizowane Rozporządzeniem nr 217/1999 i dalszymi kolejnymi zmianami (praktycznie co roku).

2.4.2. Podatek VAT

Podatek od wartości dodanej wprowadzono w roku 2000 Rozporządzenie Rządu (Ordonanta de urgenta) nr 17/2000,(Monitorul Oficial nr 113 din 15 martie 2000) - nowelizowane później. Podatek TVA jest jednolity w wysokości 19%. W szczególnych rodzajach określonych przez prawo podatek jest zmniejszony do 9 % /leki dla ludzi i dla zwierząt, protezy, ortopedia, książki, podręczniki, czasopisma, zakwaterowanie w hotelach i innych podobnych, łącznie z campingami, bilety wstępu dla zwiedzających.W przypadku TVA obowiązują: zgłoszenie podatkowe (obrót

większy niż 50 mln.lei), składanie deklaracji. W Rumunii obowiązuje jednolita stawka VAT dla wszystkich towarów i usług podlegających podatkowi w wysokości 19%. Nie mniej jednak w marcu 2007 r. rząd rumuński przyjął rozporządzenie, które zmienia niektóre zasady podatku VAT. Nowe przepisy dotyczące procedury uproszczonej przy transakcjach trójstronnych i zasad sporządzania faktur mogą ułatwić podmiotom z innych państw członkowskich, także z Polski, prowadzenie działalności gospodarczej w tym kraju. Nowe przepisy, które zostały przyjęte w marcu 2007 r. regulują m.in. warunki skorzystania z procedury uproszczonej wewnątrz wspólnotowej transakcji trójstronnej. Jeżeli państwem członkowskim jest w takiej sytuacji Rumunia, uproszczona procedura znajduje zastosowanie jeżeli pośrednik nie ma miejsca siedziby w Rumunii i nie jest tu zarejestrowany dla potrzeb podatku VAT. Żeby ułatwić prowadzenie działalności gospodarczej w Rumunii tak podmiotom krajowym jak i zagranicznym, nowe przepisy zniosły obowiązek posługiwania się w Rumunii fakturami wystawionymi jedynie w języku rumuńskim. Zgodnie z nowymi zasadami faktura może być sporządzona w każdym oficjalnym języku państwa należącego do Unii Europejskiej. Przedstawienie wersji rumuńskiej będzie konieczne wyłącznie wtedy, gdy zażądają tego władze podatkowe np., w trakcie przeprowadzanej kontroli.

2.4.3. System celny

Rumuński system celny jest systemem nowoczesnym, zgodnym z zasadami UE i WTO. Osoby fizyczne oraz osoby fizyczne reprezentujące osoby prawne mogą wwieźć lub wywieźć kwoty o równowartości do 10 tys. EURO (kwotę wyższą bądź niższą należy deklarować). Pełna liberalizacja handlu dotyczy artykułów przemysłowych poza samochodami osobowymi o pojemności powyżej 1000 cm³. Wybrane art. rolno – spożywcze obłożone są opłatami celnymi, ale i tu następuje stopniowa liberalizacja. Na towary importowane obowiązuje specjalna stawka w wysokości 2%. Stosowane są także licencje, dotyczą one eksportu drewna i złomu oraz art. niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludności oraz środowiska naturalnego.

2.4.4. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu

<http://www.indaco.ro>

<http://www.mfinante.ro> - Ministerstwo Finansów

2.5. Zabezpieczenie społeczne

2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania

W rumuński system zabezpieczenia społecznego zaangażowane jest kilka rumuńskich ministerstw i instytucji:

Ministerstwo Pracy, Rodziny i Równych Szans, Ministerstwo Zdrowia, Narodowa Agencja Zatrudnienia, Centralna Jednostka Ubezpieczenia Zdrowotnego, Ministerstwo Edukacji i Badań. Poszczególne instytucje odpowiadają za wypłatę należnych obywatelom świadczeń.

Rumuński system opieki społecznej gwarantuje beneficjentom następujące rodzaje świadczeń:

- emerytura,
- wcześniejsza emerytura,
- częściowa emerytura,
- świadczenie z tytułu okresowej niezdolności do pracy,

- świadczenie wypłacane z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- renta z tytułu niezdolności do pracy,
- zasiłek macierzyński,
- zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek pogrzebowy

2.5.1.1. Emerytura

Wiek emerytalny w Rumunii dla kobiet to 57-60 lat (po 25-30 latach pracy), dla mężczyzn 62-65 lat (30-35 latach pracy). Osoba ubiegająca się o tego typu świadczenie musi przepracować min. 10-15 lat na terenie Rumunii.

2.5.1.2. Świadczenia z tytułu choroby

Świadczenia z tytułu czasowej niezdolności do pracy są wypłacane osobom, które opłacały składkę ubezpieczeniową przynajmniej przez 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku, poprzedzającego dzień rozpoczęcia zwolnienia.

Zasiłek jest wypłacany (zależnie od liczby zatrudnianych pracowników) przez pracodawcę, który:

- zatrudnia do 20 pracowników – od 1 do 7 dnia czasowej niezdolności do pracy,
- zatrudnia 21-100 pracowników- od 1 do 12 dnia czasowej niezdolności do pracy,
- zatrudnia powyżej 100 pracowników – od 1 dnia do 17 dnia czasowej niezdolności do pracy.

Zasiłek chorobowy za kolejne dni pozostawania na zwolnieniu przez pracownika jest wypłacany przez budżet państwa.

2.5.1.3. Świadczenia z tytułu macierzyństwa

Urlop macierzyński wynosi 126 dni. Kobiety niepełnosprawne mogą na własne żądanie rozpocząć urlop macierzyński od 6 miesiąca ciąży. Zasiłek macierzyński wynosi 85 % podstawy wymiaru składki tj. wynagrodzenie z 6 miesięcy poprzedzających urlop. Świadczenia z tytułu macierzyństwa jest od października 2006 r. wypłacane osobom, które opłacały składki ubezpieczeniowe przynajmniej przez 10 miesięcy w ciągu ostatniego roku. Od stycznia 2007 r. wypłacany jest zasiłek na dziecko do 2 r. życia (w przypadku dziecka upośledzonego do 3 roku życia).

2.5.1.4. Renta z tytułu niezdolności do pracy

Renta z tytułu niezdolności do pracy jest świadczeniem wypłacanym osobom, które utraciły zdolność do pracy na skutek wypadku, choroby zawodowej, choroby przewlekłej bądź nieuleczalnej. Wyróżnia się trzy stopnie I, II, III niezdolności do pracy, które to są orzekane przez specjalnie do tego powołaną komisję lekarską.

2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania

Dodatkowo w Rumunii wypłacane są następujące rodzaje świadczeń socjalnych:

- zasiłek na uczące się dzieci,
- zasiłek dla rodziców samotnie wychowujących dzieci,
- dodatek porodowy,
- zasiłek dla osób z AIDS/HIV,
- zasiłek dla osób z widoczną niepełnosprawnością,
- zasiłek dla osób osiągających najniższe dochody,

2.5.2.1. Świadczenia rodzinne

Renta rodzinna jest wypłacana dzieciom bądź współmałżonkowi po śmierci ubezpieczonego. Dzieci do 16 r. życia, osoby uczące się do 26 r. życia są uprawnione do otrzymywania tego typu świadczenia. Współmałżonek jest uprawniony do otrzymywania świadczenia, pod warunkiem pozostawania w zalegalizowanym związku małżeńskim przez min. 15 lat, jak również w przypadku osiągnięcia wieku emerytalnego.

2.5.2.2. Świadczenia z tytułu bezrobocia

Wypłata świadczeń dla osób bezrobotnych jest domeną Narodowej Agencji Zatrudnienia, zasiłek dla osób bezrobotnych przysługuje osobom, które:

- pozostają bez pracy bądź rozwiązano z nimi stosunek pracy i poszukują pracy
- nie podjęły zatrudnienia po zakończeniu edukacji, bądź odbyciu służby wojskowej,
- osiągają dochód poniżej stawki zasiłku dla osób bezrobotnych,
- uzyskały status uchodźcy na terenie Rumunii,
- nie podjęły zatrudnienia po repatriacji.

Beneficjentami tego świadczenia są osoby, które są:

- obywatelami Rumunii, które osiągały dochód z tytułu pracy w tym kraju,
- rezydentami w Rumunii, osiągającymi dochód z tytułu samozatrudnienia bądź nawiązania stosunku pracy.

Zasiłek dla osób bezrobotnych przysługuje wymienionym grupom pod warunkiem iż wcześniej opłacały w Rumunii składkę na wypadek bezrobocia. Wysokość zasiłku dla bezrobotnych jest ustalana w każdym przypadku indywidualnie i naliczana na podstawie wcześniejszych okresów składkowych danej osoby i wysokości dochodów, które osiągała pracując. Zasiłek dla bezrobotnych wypłacany jest w transzach miesięcznych. Wskaźnikiem niezbędnym przy wyliczaniu kwoty zasiłku i czasu na jaki jest on przyznawany danej osobie jest ustawowa, minimalna płaca krajowa.

Jeśli dotychczas pracowałeś w kraju UE/EOG i nie pobierałeś zasiłku dla bezrobotnych w tym kraju.

Przed wyjazdem do Rumunii pobierasz formularz E301 z właściwej instytucji w państwie, w którym ostatnio pracowałeś. Formularz zawiera okresy twjej pracy, które będą naliczane do zasiłku. Zasadą jest, że zasiłek wypłaca państwo, w którym ostatnio pracowałeś. Dlatego musisz przepracować chociaż jeden dzień w Rumunii, jeśli chcesz by okres przepracowany w innym

kraju UE/EOG upoważniał Cię do otrzymania świadczenia we Rumunii. Jeśli przysługuje ci zasiłek dla bezrobotnych, przeliczenie tego zasiłku będzie oparte na rumuńskich zarobkach, pod warunkiem, że pracowałeś w Rumunii przynajmniej przez 4 tygodnie, a jeśli nie, wypłata zasiłku będzie bazować na wyliczeniach państwa, w którym ostatnio pracowałeś.

Jeśli otrzymywałeś zasiłek dla bezrobotnych w jednym z krajów UE/EOG i przyjechałeś do Rumunii w poszukiwaniu pracy.

Po czterech tygodniach od zarejestrowania się w swoim państwie jako osoba poszukująca pracy, prosisz o wydanie formularza E303 upoważniającego Cię do otrzymania wypłaty zasiłku w Rumunii jako osoba poszukująca pracy w terminie do siedmiu dni od momentu wyrejestrowania się w swoim rodzinnym państwie. Po upływie trzech miesięcy, a nawet wcześniej, jeśli powrócisz do państwa, w którym byłeś początkowo zarejestrowany, możesz prosić o wypłacenie świadczenia w tym państwie jeszcze raz aż do momentu utraty prawa do zasiłku. Jeśli po upływie tych trzech miesięcy nie powrócisz do swojego kraju, tracisz prawo do zasiłku.

Jeżeli pracowałeś w Rumunii i straciłeś pracę.

Jeżeli pracowałeś w Rumunii i straciłeś pracę, musisz zarejestrować się jako osoba poszukująca pracy. ANOFM będzie wypłacać Ci zasiłek dla bezrobotnych, jeśli przepracowałeś przynajmniej 6 miesięcy (cały etat) przez ostatnie 18 miesięcy poprzedzające utratę pracy. Jeżeli podczas otrzymywania zasiłku we Rumunii zdecydujesz się wyjechać w poszukiwaniu pracy do innego kraju UE/EOG, możesz poprosić ANOFM o formularz E303. Będziesz wtedy otrzymywać zasiłek w kraju, do którego wyjeżdżasz przez maksymalnie trzy miesiące.

Jeśli zdecydujesz wyjechać z Rumunii natychmiast po utracie pracy (bez rejestracji jako osoba poszukująca pracy), by jej szukać w innym państwie UE/EOG, nie będziesz otrzymywać żadnych świadczeń do momentu, kiedy przepracujesz w tym państwie minimum ustawowe gwarantujące Ci przyznanie zasiłku dla bezrobotnych.

3. Warunki życia

Orientacyjne godziny otwarcia sklepów: sklepy spożywcze 8.00-18.00 (w soboty 8.00-14.00), inne sklepy 10.00-19.00 (w soboty 10.00-14.00), niektóre sklepy, zwłaszcza super i hipermarkety, są otwarte także w niedzielę 24h/dobę.

Większość urzędów rumuńskich pracuje w godzinach 8.00-16.00, jednakże interesanci przyjmowanie są z reguły przez 4 dni w tygodniu w różnych godzinach, w zależności od urzędu.

Banki są czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00-16.00, niektóre oddziały są czynne również w soboty.

Godziny otwarcia poczty to 8.00-18.00, niektóre usługi są dostępne i świadczone klientom również w niedzielę.

3.1. Zakwaterowanie

Decydując się na znalezienie lokum w Rumunii należy wziąć pod uwagę wiele możliwości. Wiele zależy od tego gdzie i w jaki regionie poszukuje się lokum. Ceny mieszkań do wynajęcia są bardzo różne, dużo zależy od miasta, dzielnicy, regionu w którym chce się wynająć mieszkanie/pokój. Ceny zakupu lokali systematycznie rosną, w stolicy aktualnie. sięgają: 2 475 EUR m² w nowym

budownictwie i 2 177 EUR za m² w starszych budynkach. Zwiększająca się inflacja i związane z tym podwyżki cen kredytu także wpływają negatywnie na perspektywy zakupu nieruchomości. Jak w większości krajów ceny wynajmu mieszkań są wielokrotnie wyższe w centrach dużych miast. Zwyczajowo pomiędzy Wynajmującym a Najemcą zostaje podpisany kontrakt. Ogłoszenia o lokalach do wynajęcia są zamieszczane w większych gazetach – w sekcji Wynajem Lokali. Istnieje możliwość szukania lokum za pośrednictwem wyspecjalizowanych agencji, których adresy są dostępne na ŻÓŁTYCH STRONACH. Istnieje możliwość szukania lokalu przez Internet. Opłaty za elektryczność, wodę, gaz i wodę należy uiszczać w transzach miesięcznych.

<http://www.pa.ro>

3.2. Prawo jazdy

Międzynarodowe prawo jazdy nie jest obowiązkowe, ale jest ono honorowane na równi z dokumentem krajowym. Należy bezwzględnie stosować się do przepisów ruchu drogowego. Nawet drobne incydenty z pieszymi są brzemiennie w skutki, zwłaszcza przekroczenie dopuszczalnych prędkości na terenie zabudowanym. Mandaty za nieprzestrzeganie zasad ruchu drogowego są w Rumunii stosunkowo wysokie. Od 1 stycznia 2005 r. obowiązują opłaty drogowe (winiety) dla wszystkich pojazdów - można je wykupić na przejściach granicznych i stacjach benzynowych PETROM. Brak winiet pociąga za sobą wysokie kary pieniężne do 1500 USD. Wykaz aktualnych cen winiet jest dostępny na stronie Ambasady RP w Bukareszcie.

Stan rumuńskich dróg wciąż się poprawia. Stanowczo jednak odradza się podróżowanie nocą. Jeśli taka konieczność zaistnieje, należy zwrócić szczególną uwagę na poruszające się po drogach nieoświetlone furmanki i rowery oraz na zaparkowane na pasach ruchu nieoświetlone pojazdy. Za przewinienia w ruchu drogowym wymierza się punkty karne. Wysokość mandatu uzależniona jest od liczby punktów karnych wynosi od 10 do 200 EUR. Prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu jest zabronione. Jeżeli stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu przekracza 0,8 promila (co odpowiada 0,4 mg/dm³ alkoholu w wydychanym powietrzu) lub pozostaje on pod wpływem środków odurzających bądź środków o podobnym działaniu, podlega karze pozbawienia wolności od 1 do 5 lat.. Kierowcy powinni być przygotowani na konieczność wniesienia opłat specjalnych – ich wysokość zależy od typu samochodu- przy przekraczaniu Dunaju.

3.3. System edukacji

Rozwój systemu edukacji jest uznawany za jeden z priorytetów rozwoju Rumunii. Edukacja jest w Rumunii bezpłatna, nauka odbywa się w języku rumuńskim na wszystkich poziomach edukacji. Szkoła podstawowa jest obowiązkowa. Naukę rozpoczyna się w wieku 6 lat i kończy w wieku 16 lat. Edukacja przed szkolna: (grupy: młodsza, średnia, starsza, przygotowująca do szkoły). Edukacja szkolna: szkoła podstawowa I-IV, szkoła średnia (gimnazjum klasy V-VII, liceum IX-X), dodatkowa edukacja w szkole średniej XI-XII/XIII. Edukacja wyższa: uniwersytety, studia podyplomowe. Edukacja szkolna, na poziomie szkoły średniej kończy się egzaminem, którego pozytywny wynik warunkuje podjęcie edukacji na wyższych poziomach. W Rumunii istnieją: nie dłuższe niż cztery lata – collage oraz uniwersytety na których edukacja trwa pięć, sześć lat. Szkół podstawowych i średnich, instytucji kształcenia wyższego i zawodowego oraz możliwości edukacji nieformalnej jest w Rumunii naprawdę bardzo dużo.

3.4. Uznawalność dyplomów i kwalifikacji dla celów zawodowych

Uznawalnością dyplomów i kwalifikacji zawodowych w Rumunii zajmuje się Narodowe Centrum Uznawalności i Rozpoznawania Dyplomów działające w strukturze Ministerstwa Edukacji. Instytucja ta zajmuje się uznawaniem kwalifikacji nabytych przez obywateli UE i EOG ubiegających się o pracę/pozwolenie na pracę na terenie Rumunii – niezależnie od tego czy pragną być zatrudnieni czy też samozatrudniają się. Dyplom bądź dokument poświadczający uzyskane kwalifikacje oznacza dokument wystawiony przez placówkę edukacyjną uprawnioną do wystawiania świadectwa tego typu. Adres internetowy Centrum to: <http://www.cnred.edu.ro>

3.5. Kursy języka narodowego

Kursy języka narodowego są organizowane przez Uniwersytet w Bukareszcie:

Address: 36-46, M. Kogălniceanu Bd, Sector 5, 70709, Bucharest, Romania Phone: +40-21-307 73 00, Fax: +40-21-313 17 60E-mail: info@unibuc.ro

Informacji nt. kursów języka rumuńskiego, które są organizowane przez placówki rządowe udziela bezpośrednio osobom zainteresowanym Ministerstwo Edukacji I Badań – Wydział Współpracy Międzynarodowej. Dodatkowo szereg szkół prywatnych w Rumunii organizuje kursy języka rumuńskiego dla obcokrajowców.

<http://www.anysubject.com/>

3.6. System opieki zdrowotnej

Cele rumuńskiego systemu opieki zdrowotnej to promocja zdrowia, zapobieganie chorobom i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa rumuńskiego. Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowa. Każda ubezpieczona osoba ma prawo do opieki medycznej. Obywatele UE/EOG poświadczają przed rumuńskimi placówkami ubezpieczenie we własnym kraju za pomocą odpowiedniego druku serii E (obywatele RP – EKUZ). Pewne kategorie obywateli Rumunii są uprawnione do korzystania z systemu opieki zdrowotnej, nie płacąc składek, są to:

- osoby do 18 r. życia, studenci do 26 r.,
- osoby represjonowane z powodów politycznych, weterani i wdowy wojenne,
- osoby niepełnosprawne i upośledzone,
- kobiety w ciąży.

3.6.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych

Uprawnieni do opieki medycznej korzystają z bezpłatnych wizyt lekarskich, recept i hospitalizacji. Opieka zdrowotna w Rumunii jest zorganizowana w poradnie rodzinne, które to poradnie i pracujący w nich lekarze rodzinni udzielają pierwszej pomocy, wykonują drobne zabiegi chirurgiczne, monitorują ogólny stan zdrowia pacjentów danej praktyki.

Nie są wymagane szczepienia. Podczas szczególnie upalnych miesięcy letnich zdarzają się przypadki cholery i zapalenia opon mózgowych (głównie na południu kraju), dlatego latem zdecydowanie nie należy pić przegotowanej wody.

3.6.2. Ubezpieczenie zdrowotne

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana miesięcznie zarówno przez pracodawcę (7%) jak i pracownika (6,5%).

3.6.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych w Rumunii.

Z dniem 1 stycznia 2006 r. nastąpiły istotne zmiany dotyczące dokumentów niezbędnych do uzyskania świadczeń medycznych w krajach UE/EOG. Dotychczasowy papierowy formularz E 111 przestał obowiązywać, zastąpiony przez plastikową Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ).

Informacje o tym, co należy zrobić aby wymienić formularz E 111 na EKUZ znajdują się na stronie internetowej <http://www.nfz.gov.pl/ue/index.php?katnr=5&dzialnr=6&artnr=1816>

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego nie jest jednak dowodem ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia uprawniającym do świadczeń zdrowotnych na terytorium Polski. Oznacza to, że osoba ubezpieczona w NFZ może posługiwać się EKUZ wyłącznie w innych państwach członkowskich.

EKUZ zawiera następujące informacje:

- Imię
- Nazwisko
- Datę urodzenia
- PESEL
- Numer identyfikacyjny instytucji, która wydała Kartę,
- Numer identyfikacyjny Karty
- Data ważności Karty

Informacje te, to jedyne dane zawarte na Karcie. Każde państwo członkowskie wydaje Kartę we własnym języku urzędowym, zawierającą ten sam zestaw danych.

Prawo do otrzymania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego mają osoby ubezpieczone w Narodowym Funduszu Zdrowia. Każda osoba ubezpieczona, także członek rodziny, otrzymuje własną Kartę. A zatem, gdy np. na wakacje wyjeżdża czteroosobowa rodzina, każdy jej członek, w tym dzieci, powinien zaopatrzyć się w EKUZ.

Karta jest wydawana osobom wyjeżdżającym czasowo do innego państwa członkowskiego, np.:

- w celach turystycznych;
- w celu odwiedzenia rodziny lub znajomych;
- w związku z krótką podróżą służbową;
- w celu podjęcia studiów;
- pracownikom oddelegowanym do pracy za granicę przez polskiego pracodawcę.

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego nie przysługuje osobom, które przestały podlegać polskiemu ustawodawstwu, np. w związku z podjęciem pracy w innym państwie członkowskim, oraz osobom, których ubezpieczenie w NFZ wygasło.

Aby otrzymać Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego należy złożyć wniosek w Oddziale Wojewódzkim lub Delegaturze Narodowego Funduszu Zdrowia właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wniosek można otrzymać w Oddziale lub Delegaturze albo pobrać na stronie <http://www.nfz.gov.pl/ue/index.php?katnr=5&dzialnr=4&artnr=1828>

Wypełniony wniosek wraz z załącznikami należy złożyć w Oddziale w jeden z następujących sposobów:

- osobiście
- pocztą
- faksem

Adresy i numery telefonów Oddziałów Wojewódzkich NFZ i Delegatur

EKUZ, podobnie jak dotychczasowy formularz E 111, uprawnia do korzystania z niezbędnych świadczeń zdrowotnych w innym państwie członkowskim w takim zakresie, który umożliwi kontynuowanie zaplanowanego pobytu w tym państwie w bezpiecznych warunkach z medycznego punktu widzenia.

EKUZ nie daje żadnych uprawnień, jeżeli celem podróży jest odbycie planowego leczenia.

Karta uprawnia do korzystania w innych państwach z opieki tylko tych placówek, które działają w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia. Za leczenie prywatne pacjent musi zapłacić we własnym zakresie. W większości państw także placówki, działające w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia, pobierają pewne opłaty od ubezpieczonych. EKUZ nie zwalnia z poniesienia tych kosztów.

***

Data przygotowania informacji:

Listopad 2008 r.

Osoba przygotowująca informacje:

Katarzyna Węgiel z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie